

Marek Duda*

Związek Strzelecki

„Strzelec” Józefa Piłsudskiego

Jednostka Strzelecka 2059 Brzesko

im. ppłk Andrzeja Hałacińskiego¹

Współcześnie można zauważyć wzmożoną dyskusję na temat organizacji paramilitarnych i możliwości ich wykorzystania przez system obrony państwa. Zarówno ludność cywilna, jak i eksperci zajmujący się bezpieczeństwem narodowym, przypominają i stawiają za wzór struktury działające już od lat 90. poprzedniego wieku, a nawiązujące do budowanych w dwudziestoleciu międzywojennym z patriotycznych pobudek ważnych sił, tworzonych z myślą o przywróceniu Polsce państwowości. Jedną z takich struktur były Związki Strzeleckie.

Rok 2013 przyniósł powołanie do życia Związku Strzeleckiego „Strzelec” Józefa Piłsudskiego; został on utworzony w wyniku konsolidacji Jednostek Strzeleckich pochodzących z różnych organizacji².

Powstała formacja działa na terenie całego kraju, zaś siedziba Komendy Głównej znajduje się w Rzeszowie. Jest to podyktowane czynnikami historycznymi oraz zwyczajowymi. Ramową jednostką związku jest JS 2021 Rzeszów³.

* Student Wydziału Nauk o Bezpieczeństwie Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego.

¹ Urodził się 10.11.1891 w Skawinie jako syn urzędnika. Był członkiem Związku Walki Czynnej, Towarzystwa „Sokół” oraz Związku Strzeleckiego. Odbił służbę wojskową w 16 pp Landwehry w latach 1913–1914. Został wezwany do stawienia się do armii austriackiej. Nie podjął służby i 6.08.1914 wstąpił do Legionów Polskich. Był autorem tekstu pieśni „My, Pierwsza Brygada”, <http://archiwumcaw.wp.mil.pl/rocznica/halacinski.pdf> [dostęp: 08.07.20015].

² Sytuacja w ruchu strzeleckim wymagała zmian, bowiem: „Wewnętrzne dyskusje o przyjęciu strategii działań Organizacji i będący ich skutkiem brak porozumienia, spowodowały, że utworzyliśmy swoje stowarzyszenie, które przyjęło nazwę Związek Strzelecki «Strzelec» Józefa Piłsudskiego”, <http://www.strzelec.erzeszow.pl> [dostęp: 24.06.2015].

³ Obecnie funkcję Komendanta pełni insp. ZS Marek Matuła.

Podstawowymi komórkami organizacyjnymi formacji, tak samo jak w przypadku podobnych organizacji, są jednostki strzeleckie, które są skoncentrowane głównie w południowej części kraju. Najwięcej w województwach podkarpackim i małopolskim. Łącznie Związek posiada 27 jednostek strzeleckich oraz pluton zamiejscowy w Lwowie⁴, wchodzący formalnie w skład JS 2021. Powstaje wiele plutonów zamiejscowych, co pozwala na tworzenie struktur w wielu mniejszych miejscowościach. Taka forma organizacyjna jest przyjazna dla ochotników, ze względu na uproszczenie procedur (podległość pod istniejącą JS) oraz wymagań kadrowych (łańcuch dowodzenia plutonu podlega organizacyjnie). Obecnie w szeregach Związku Strzeleckiego JP służy 1700 strzelców⁵.

Logo związku

Źródło: materiały Komendy Głównej Związku Strzeleckiego „Strzelec” JP.

Formacja działa w oparciu o wzorce zaczerpnięte z Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej. Odzwierciedla się to zarówno w regulaminie ogólnym związku, jak i w samej strukturze. Na umundurowanie Strzelca składa się mundur polowy w kamuflażu wz. 93, z naszytymi dystynkcjami: naszywki „STRZELEC” na lewym ramieniu oraz patek z stopniem strzeleckim. Nie ma w użyciu stopni mocowanych na pagonach oraz naszywki z stopniem na nakryciu głowy. Nakrycie głowy to beret wojsk lądowych z Orłem Strzeleckim (w miejscu Orzełka Wojskowego).

Aktywność organizacji jest ściśle związana z potrzebami regionu i systemem bezpieczeństwa państwa. Związek współpracuje z szkołami, jednostkami wojskowymi oraz jednostkami administracji publicznej.

Związki Strzeleckie pełnią szereg zadań związanych z obronnością, edukacją i wsparciem społeczeństwa. Pierwszym wartym omówienia zagadnieniem, jest przygotowanie do służby w służbach mundurowych. Ze względu na specyfikę zajęć i sposób szkolenia omawiane formacje mogą służyć jako narzędzie do pomocy szkolenia kandydatów do służby. Strzelec uczy się musztry, podstaw strzelectwa sposobów przetrwania na polu walki. Łączy się to bezpośrednio z edukowaniem młodzieży w tematyce bezpieczeństwa: omawia się zagadnienia z zakresu alarmowania oraz podstawowy działania w sytuacjach kryzysowych i z ochrony ludności, co przekłada się na współdziałanie z jednostkami samorządu terytorialnego. Formą takiej pomocy może być wsparcie wydzielonych służb w czasie klęski żywiołowej.

⁴ <http://www.strzelec.erzeszow.pl> (dostęp 24.06.2015).

⁵ Dzieci poniżej 15. roku życia tworzą korpus „Orląt”, który liczy 160 osób, za:<http://www.strzelec.erzeszow.pl> (dostęp 24.06.2015).

Fotografia 1. Insignia strzeleckie

Źródło: archiwum autora.

Poza typowo praktycznymi obszarami działalności, Związek pielęgnuje tradycyjne wartości patriotyczne i społeczne organizując naukę historii, wdrażając do dyscypliny, aktywnie uczestnicząc w uroczystościach państwowych i patriotycznych.

Wsparcie społeczeństwa w podejmowanych aktywnościach obywatelskich i społecznych, również należy do ważnego obszaru działań związku; jedną z form współpracy jest udział w festynach, prelekcjach i wydarzeniach organizowanych przez miejscową ludność.

By Strzelcy mogli wykonywać powierzone zadania i obowiązki, muszą odbyć cykl szkoleniowy. Rozpoczęcie szkolenia następuje po dokonaniu wpisu w ewidencję jednostki i nadaniu statusu rekruta, który obowiązuje do przyrzeczenia strzeleckiego lub skreślenia z listy kandydatów. Ochotnik musi nauczyć się regulaminu Związku oraz przejść szkolenie w zakresie musztry. Integracja nowych strzelców w drużynie uczy dyscypliny i wspólnego działania, co jest istotne, ze względu na późniejsze ich obowiązki w organizacji.

Punktem zwrotnym w karierze każdego strzelca jest przyrzeczenie strzeleckie, które każdy kandydat uroczystie składa w Komendzie Głównej. Odbywa się ono raz w roku w Rzeszowie. Otwiera ono kolejne możliwości⁶ i poświadcza, że jest się pełnoprawnym członkiem organizacji.

Członkowie organizacji powinni cyklicznie odbywać szkolenie w warunkach zbliżonych do poligonowych w ośrodku szkolenia Trzchaniec. Na strzelców, którzy dopiero

⁶ Takie jak szkolenie z zakresu ochrony przeciwchemicznej. Na zajęciach zapoznaje się uczestników z budową i użyciem oporządzenia oraz środków ochrony osobistej używanych przez SZ RP. Ćwiczy się użycie płaszczy OP-1 i masek przeciwgazowych MP 4 i MP 5.

złożyli przyrzeczenie, czeka kurs; unitarny, absolwenci tego kursu, mogą wziąć udział w Kursie Dowódców Drużyn lub Kursie Kwalifikowanej Pierwszej Pomocy.

Przykładem organizacji koncentrującej się na działaniach terenowych jest Jednostka Strzelecka 2059 imienia ppłk. Andrzeja Hałacińskiego, która kontynuuje tradycje strzeleckie z czasów II Rzeczypospolitej, takie jak patriotyczne wychowanie młodzieży i kształtowanie postaw obywatelskich.

Działalność Związków Strzeleckich na terenie dzisiejszego powiatu brzeskiego, sięgają dwudziestolecia międzywojennego – lat, które były dla brzeskich Strzelców złotym okresem.

W Archiwum Państwowym oddział Bochnia, zachowały się dokumenty obrazujące działanie młodzieży, które nie ograniczało się wyłącznie do ćwiczeń w sztuce militarnej, ale również polegało na rozwoju kultury i propagowaniu idei patriotycznych⁷.

Po transformacji ustrojowej nastąpiło odrodzenie Związków Strzeleckich. Brzeska jednostka powstała w 1996 roku, jako wydzielony pluton zamiejskowy podległy pod JS 2021 Rzeszów, zrzeszonej w szeregach Związku Strzeleckiego Strzelec Organizacji Społeczno-Wychowawczej (O.S.W). Drugiego września 2012 r. jednostce został nadany patron i sztandar. Po blisko roku (w 2013) została powołana JS 2059 należąca do Związku Strzeleckiego Strzelec JP.

Formacja prężnie działa na obszarze powiatu, kultywując idee patriotyczne i szkoląc młodzież. Rejon działania, ze względu na ukształtowanie terenu, jest strefą podtopień i powodzi. Dowództwo jednostki w sytuacjach zagrożenia przydziela strzelców do wsparcia akcji przeciwpowodziowej. Ostatnie takie działania prowadzono w 2013 roku. Wydzielone siły, zostały wówczas użyte do usuwania skutków powodzi w miejscowości Jadowniki oraz w Jasieniu Brzeskim.

Strzelcy biorą udział w organizowanych przez Urząd Miejski w Brzesku uroczystościach państwowych. Co roku aktywnie współuczestniczą w obchodach święta 3 maja i rocznicy 11 listopada: zostaje wówczas wystawiony pododdział i poczet sztandarowy. Jednostka obejmowała patronatem wydarzenia kulturalne organizowane przez lokalną społeczność i organizacje pozarządowe, między innymi obchody Święta Żołnierzy Wyklętych, organizowane w gminie oraz uroczystości 100-lecia walk prowadzonych w czasie I wojny światowej w miejscowości Sterkowiec. Przybrały one formę trzydniowych obchodów. Pierwszy dzień upłynął pod znakiem turnieju gier planszowych dla młodzieży. Na drugi przypadała najważniejsza część obchodów. Odbyła się msza polowa na cmentarzu wojennym nr 279 Dziekanów. Wartę przy pomniku wystawiły JS 2059 oraz Liceum Akademickie Korpusu Kadetów z Łysej Góry. Został przeprowadzony uroczysty Apel Poległych. Na terenach miejscowego klubu sportowego odbyła się rekonstrukcja potyczki z roku 1914.

Cieszy dynamiczny rozwój ruchu strzeleckiego w południowo-wschodniej części województwa małopolskiego. Powołano jednostkę związku w Tarnowie. Podejmowane są działania na rzecz utworzenia plutonów w kolejnych miejscowościach; w tym samym czasie Związek Strzelecki „Strzelec” O.S.W sformował swój oddział w Dąbrowie Tarnowskiej (JS 3059), co pozwala mieć nadzieję na dalszą popularyzację ruchów paramilitarnych reprezentowanych przez Związki Strzeleckie.

⁷ Archiwum Państwowe Kraków oddział Bochnia. A54, C 26.